

nationale arbeidsraad

ADVIES Nr. 1.353

Onderwerp : Wetsvoorstellen met betrekking tot het familiaal verlof, het adoptieverlof en het moederschapsverlof

Op verzoek van de Kamercommissie voor de Sociale Zaken, heeft de heer H. DE CROO, Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, op 27 maart 2001 de Nationale Arbeidsraad om advies verzocht over een aantal wetsvoorstellen met betrekking tot het betaald familiaal verlof, het adoptieverlof en het moederschapsverlof.

De commissie Individuele Arbeidsverhoudingen werd met de bespreking ervan belast.

Op verslag van deze commissie heeft de Raad op 15 mei 2001 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. AANHANGIGMAKING

Op verzoek van de Kamercommissie voor de Sociale Zaken, heeft de heer H. DE CROO, Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, op 27 maart 2001 de Nationale Arbeidsraad om advies verzocht over een aantal wetsvoorstellen met betrekking tot het familiaal verlof, het adoptieverlof en het moederschapsverlof. Het gaat om :

- een wetsvoorstel tot invoering van het betaald familiaal verlof.

Dit door mevrouw S. CREYF en mevrouw J. SCHAUVLIEGE ingediende wetsvoorstel (nr. 784/1) voert een verlof in dat de werknemer toestaat 10 dagen per jaar, waarvan 5 betaald, afwezig te zijn als zich bepaalde familiale gebeurtenissen voordoen (ziekenhuisopname of ziekte van huisgenoten, kinderen, ouders van de werknemer ...).

- drie wetsvoorstellen betreffende een adoptieverlof, namelijk :
 - * een wetsvoorstel tot instelling van een adoptieverlof voor werknemers en zelfstandigen, ingediend door mevrouw Y. AVONTROODT en de heer F. ANTHUENIS (nr. 734/1);
 - * een wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake loopbaanonderbreking, teneinde het recht op adoptieverlof in te voeren, ingediend door mevrouw M. DE MEYER en de heer J. PEETERS (nr. 1016/1);
 - * een wetsvoorstel tot wijziging van de arbeidswet van 16 maart 1971 en het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, inzake adoptie, ingediend door de heer S. VERHERSTRAETEN (nr. 810/1).

Deze drie wetsvoorstellen willen adoptieouders voldoende tijd geven om zich aan het adoptiekind te hechten;

- drie wetsvoorstellen betreffende het moederschapsverlof, namelijk :
 - * een wetsvoorstel tot wijziging van artikel 39 van de arbeidswet van 16 maart 1971 en artikel 114 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, ingediend door mevrouw E. VAN WEERT en mevrouw A. VAN DE CASTEELE (nr. 940/1);
 - * een wetsvoorstel houdende wijziging van de wetgeving betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door mevrouw M. DE MEYER en de heer J. PEETERS (nr. 971/1);
 - * een wetsvoorstel houdende wijziging van de artikelen 39 en 43 van de arbeidswet van 16 maart 1971 met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door mevrouw M. DE MEYER en de heer J. PEETERS (nr. 972/1).

Het eerste wetsvoorstel beoogt de verlenging van de nabevallingsrust voor moeders van meerlingen. De andere twee wetsvoorstellen willen de voor- en de nabevallingsrust telkens met een week verlengen en de regelgeving inzake de moederschapsuitkering die werkneemsters tijdens hun zwangerschapsverlof genieten, aanpassen aan de voorgestelde verlenging.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Raad wijst erop dat hij verheugd is over het feit dat de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, op verzoek van de commissie voor de Sociale Zaken, zijn advies inwint over de voornoemde wetsvoorstellen.

Hij merkt op dat hij de voorgelegde wetsvoorstellen met de grootste aandacht heeft onderzocht. Hierbij heeft hij eveneens rekening gehouden met andere bij de Kamer en de Senaat ingediende wetsvoorstellen betreffende de toekenning van een borstvoedingspauze, het ouderschapsverlof, het vaderschapsverlof en de invoering van een verlof voor de thuiskomst van het kind, d.i. een verlofperiode, na de bevalling, om de pasgeborene thuis op te vangen¹.

De Raad heeft tijdens zijn onderzoek geconstateerd dat de wetsvoorstellen waarover hij specifiek om advies wordt verzocht, in twee afzonderlijke thema's onderverdeeld kunnen worden, eensdeels het verlof van familiale aard en anderdeels het moederschapsverlof.

A. Verlof van familiale aard

De Raad wijst erop dat vier van de hem voorgelegde wetsvoorstellen betrekking hebben op de toekenning van verlof om familiale redenen, namelijk :

-
- ¹ - wetsvoorstel van 27 juni 2000 tot instelling van een betaalde borstvoedingspauze, ingediend door mevrouw S. de BETHUNE c.s. (Senaat, zitting 1999-2000, 2-495/1);
- wetsvoorstel van 27 juni 2000, tot wijziging, wat het borstvoedingsverlof betreft, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en van de arbeidswet van 16 maart 1971, ingediend door de heer B. VAN GROOTENBRULLE (Kamer, zitting 1999-2000, doc. 50 0759/001);
- wetsvoorstel van 20 april 2000 tot instelling van het ouderschapsverlof, ingediend door mevrouw S. de BETHUNE en mevrouw I. VAN KESSEL (Senaat, zitting 1999-2000, 2-418/1);
- wetsvoorstel van 24 november 1999 tot wijziging van de arbeidswet van 16 maart 1971 met het oog op de invoering van het vaderschapsverlof, ingediend door mevrouw C. BURGEON (Kamer, zitting 1999-2000, doc. 50 0280/001);
- wetsvoorstel van 23 februari 2000 houdende wijziging van de artikelen 39 en 43, § 1, van de arbeidswet van 16 maart 1971 met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door de heer G. DALLEMAGNE (Senaat, zitting 1999-2000, 2-353/1);
- wetsvoorstel van 23 februari 2000 houdende wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, en van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door de heer G. DALLEMAGNE (Senaat, zitting 1999-2000, 2-351/1).

- het wetsvoorstel tot invoering van het betaald familiaal verlof, ingediend door mevrouw S. CREYF en mevrouw J. SCHAUVLIEGE (nr. 784/1).

Zoals reeds hierboven werd vermeld, beoogt dit wetsvoorstel de toekenning van een verlof dat de werknemer van de particuliere sector toestaat 10 dagen per jaar, waarvan 5 betaald, afwezig te zijn, als zich bepaalde gebeurtenissen van familiale aard voordoen (ziekte of ziekenhuisopname van huisgenoten, kinderen, ouders van de werknemer ...);

- het wetsvoorstel tot instelling van een adoptieverlof voor werknemers en zelfstandigen, ingediend door mevrouw Y. AVONTROODT en de heer F. ANTHUENIS (nr. 734/1);
- het wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake loopbaanonderbreking, ten einde het recht op adoptieverlof in te voeren, ingediend door mevrouw M. DE MEYER en de heer J. PEETERS (nr. 1016/1);
- het wetsvoorstel tot wijziging van de arbeidswet van 16 maart 1971 en het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, inzake adoptie, ingediend door de heer S. VERHERSTRAETEN (nr. 810/1).

Zoals in de inleiding van dit advies al werd vermeld, hebben deze drie wetsvoorstellen tot doel adoptieouders voldoende tijd te geven om zich aan het adoptiekind te hechten.

1. De Raad constateert dat al deze wetsvoorstellen betrekking hebben op de problematiek van de betere combinatie van arbeid en gezin. Hij beklemtoont dat de sociale partners die bekommering delen en ze al sedert een aantal jaren hebben ondervangen door middel van verscheidene instrumenten, waarvan er een aantal meer bepaald handelen over de thema's die in de hem voorgelegde wetsvoorstellen aan bod komen.

a) De Raad herinnert dienaangaande aan :

- de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 45 van 19 december 1989 houdende invoering van een verlof om dwingende redenen, die werknemers in de privé-sector toestaat tien dagen per jaar afwezig te zijn om dwingende redenen (niet te voorziene gebeurtenissen) inzonderheid van familiale aard (waaronder ziekte of ziekenhuisopname van huisgenoten, kinderen, ouders van de werknemer, ...).

- de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 64 van 29 april 1997 tot instelling van een recht op ouderschapsverlof, tot uitvoering van richtlijn 96/34/EG van de Europese Raad van 3 juni 1996 betreffende de door de UNICE, het CEEP en het EVV gesloten raamovereenkomst inzake ouderschapsverlof.

Het ouderschapsverlof verleent een werknemer het recht de uitvoering van de arbeidsovereenkomst gedurende drie maanden te schorsen of met instemming van zijn werkgever dit recht uit te oefenen in gedeelten of zijn prestaties te verminderen, onder andere vanwege de adoptie van een kind, en dit uiterlijk tot het kind acht jaar wordt.

De Raad merkt op dat de werknemers waarschijnlijk veeleer gebruik maken van het koninklijk besluit van 29 oktober 1997 tot invoering van een recht op ouderschapsverlof in het kader van de onderbreking van de beroepsloopbaan, aangezien dit koninklijk besluit voorziet in de toekenning van onderbrekingsuitkeringen; dit neemt echter niet weg dat het initiatief voor dit recht op ouderschapsverlof uitgaat van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 64 en dat het recht op ouderschapsverlof dat op basis van het voornoemde koninklijk besluit wordt genomen, uitgeoefend wordt in het kader van de collectieve arbeidsovereenkomst.

b) Verder wijst de Raad erop :

- dat in het centraal akkoord van 22 december 2000 voor de periode van 1 januari 2001 tot 31 december 2002, een punt van de basisafspraken (hoofdstuk 4., A.) aan de problematiek van de betere combinatie van arbeid en gezin wordt gewijd.

De sociale partners zijn meer bepaald overeengekomen vanaf 1 januari 2002 een nieuw conventioneel kader in te stellen dat een betere combinatie van het beroeps- en het gezinsleven moet toelaten.

Een en ander werd geconcretiseerd in de op 14 februari 2001 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 77 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, loopbaanvermindering en vermindering van de arbeidsprestaties tot een halftijdse betrekking. Deze collectieve arbeidsovereenkomst voorziet in een aan bepaalde voorwaarden onderworpen recht op loopbaanonderbreking in verschillende vormen, zonder dat de werknemer het verzoek om uitoefening van het recht moet motiveren.

De collectieve arbeidsovereenkomst voorziet meer bepaald, bij het bereiken van een drempel, in een voorkeur- en planningsmechanisme waarbij een (tweede) voorrang wordt verleend aan de werknemers uit een gezin met twee werkende personen en aan de werknemers uit eenoudergezinnen, met één of meer kinderen onder de twaalf jaar.

- dat de sociale partners in het centraal akkoord van 22 december 2000 eveneens de wens hebben uitgedrukt dat het adoptieverlof van 3 op 10 dagen zou worden gebracht en dat de betrokken werknemer voor de 7 dagen die volgen op de eerste 3 dagen van afwezigheid, recht zou hebben op een uitkering in het raam van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Over de wetteksten die dit punt concretiseren, heeft hij op 20 april 2001 een gunstig advies (nr. 1.345) uitgebracht.

2. De Raad is de mening toegedaan dat uit zijn diverse werkzaamheden blijkt dat hij belangstelling aan de dag legt voor en constant bezig is met de vraagstukken inzake een betere combinatie van beroeps- en gezinsleven.

Hij wijst erop dat de verlofmogelijkheden voor werknemers om het hoofd te bieden aan gebeurtenissen van familiale aard, hoofdzakelijk in collectieve arbeidsovereenkomsten geregeld zijn en dat het ter wille van de leesbaarheid en de rechtszekerheid wenselijk en logisch zou zijn dit zo te houden.

Hij meent derhalve dat dit juridisch apparaat vrij goed tegemoetkomt aan de huidige behoeften om beroeps- en gezinsleven beter te combineren en volstaat om de bekommelingen die aan de voorgelegde wetsvoorstellen ten grondslag liggen, te ondervangen.

Aangezien het evenwel gaat om een voornamelijk dynamische materie die verband houdt met de maatschappelijke ontwikkelingen, merkt de Raad op dat hij de zaken zal blijven volgen om onder meer zijn instrumenten te evalueren en te verbeteren, zoals overigens blijkt uit de implementatie van het jongste centraal akkoord.

B. Moederschapsverlof

De Raad merkt op dat drie van de hem voorgelegde wetsvoorstellen betrekking hebben op het moederschapsverlof, namelijk :

- een wetsvoorstel tot wijziging van artikel 39 van de arbeidswet van 16 maart 1971 en artikel 114 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, ingediend door mevrouw E. VAN WEERT en mevrouw A. VAN DE CASTEELE (nr. 940/1).

Zoals in de inleiding van het advies werd aangegeven, beoogt dit wetsvoorstel de verlenging van de nabevallingsrust voor moeders van meerlingen.

- een wetsvoorstel houdende wijziging van de wetgeving betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door mevrouw M. DEMEYER en de heer J. PEETERS (nr. 971/1);
- een wetsvoorstel houdende wijziging van de artikelen 39 en 43 van de arbeidswet van 16 maart 1971 met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door mevrouw M. DE MEYER en de heer J. PEETERS (nr. 972/1).

Zoals reeds hierboven werd vermeld, willen deze twee wetsvoorstellen de voor- en de nabevallingsrust telkens met een week verlengen en de regelgeving inzake de moederschapsuitkering die werkneemsters tijdens hun zwangerschapsverlof genieten, aanpassen aan de voorgestelde verlenging.

Ten aanzien van deze teksten wenst hij aan te geven welke werkzaamheden op dit ogenblik in zijn midden aan de gang zijn.

1. De Raad wijst erop dat hij naar aanleiding van de aanneming door de Internationale Arbeidsconferentie van een nieuw verdrag betreffende de bescherming van het moederschap, door de minister van Werkgelegenheid bij brief van 30 juni 2000 werd verzocht het standpunt te actualiseren dat hij bij de voorbereiding van dit verdrag had ingenomen met betrekking tot de toekenning van borstvoedingspauzes aan werkneemsters (advies nr. 1.292 van 17 november 1999). Later werd die adviesaanvraag verruimd tot alle problemen die geregeld moeten worden als het Belgisch recht in overeenstemming wordt gebracht met dit verdrag.

Hij wijst er dus op dat hij zijn werkzaamheden op basis van die adviesaanvraag al had aangevat toen hij door de Kamer van Volksvertegenwoordigers om advies werd verzocht over de voornoemde wetsvoorstellen betreffende het moederschapsverlof.

In het raam van die werkzaamheden heeft hij rekening kunnen houden met de door die wetsvoorstellen nagestreefde doelstellingen en ook heeft de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen, die met de bespreking van het dossier werd belast, er van bij het begin bijzonder veel aandacht aan geschonken.

De Raad merkt op dat tijdens dezelfde werkzaamheden eveneens akte werd genomen van andere, reeds hierboven vermelde wetvoorstellen over de borstvoedingspauzes en de invoering van een verlof voor de thuiskomst van het kind, d.i. een verlofperiode, na de bevalling, om de pasgeborene thuis op te vangen, namelijk :

- een wetsvoorstel van 27 juni 2000 tot instelling van een betaalde borstvoedingspauze, ingediend door mevrouw S. de BETHUNE c.s. (Senaat, zitting 1999-2000, 2-495/1);
- een wetsvoorstel van 27 juni 2000, tot wijziging, wat het borstvoedingsverlof betreft, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en van de arbeidswet van 16 maart 1971, ingediend door de heer B. VAN GROOTENBRULLE (Kamer, zitting 1999-2000, doc. 50 0759/001);
- een wetsvoorstel van 23 februari 2000 houdende wijziging van de artikelen 39 en 43, § 1, van de arbeidswet van 16 maart 1971 met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door de heer G. DALLEMAGNE (Senaat, zitting 1999-2000, 2-353/1);
- een wetsvoorstel van 23 februari 2000 houdende wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, en van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, met het oog op het verbeteren van de moederschapsbescherming, ingediend door de heer G. DALLEMAGNE (Senaat, zitting 1999-2000, 2-351/1).

2. De Raad merkt op dat hij met zijn demarche van vandaag wil nagaan hoe het Belgische recht in overeenstemming kan worden gebracht eensdeels met verdrag nr. 183 van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de bescherming van het moederschap, dat betrekking heeft op borstvoedingspauzes maar ook op andere elementen van de moederschapsbescherming, en anderdeels met het Europees sociaal handvest op het stuk van de borstvoedingspauzes.

De Raad wijst erop dat, zodra hij klaar is met zijn werkzaamheden aangaande de borstvoedingspauzes en alle andere punten betreffende moederschapsbescherming, hij zijn conclusies aan het Parlement zal meedelen, met het oog op een interactieve aanpak van de desbetreffende problematiek.
